

Federico
García

LORCA

Krvavá
svatba

Tragédie o třech dějstvích

Přeložil
Antonín Přidal

OSOBY

MATKA
NEVĚSTA
TCHYNĚ
LEONARDOVA ŽENA
SLUŽKA
SOUSEDKA
DĚVČATA
LEONARDO
ŽENICH
OTEC NEVĚSTY
MĚSÍC
SMRT (*jako Žebračka*)
DŘEVORUBCI
CHLAPCI

PRVNÍ DĚJSTVÍ

PRVNÍ OBRAZ

Žlutě vymalovaná jizba.

ŽENICH (*vchází*)

Matko.

MATKA

Ano?

ŽENICH

Půjdu.

MATKA

Kam?

ŽENICH

Na vinice. (*Chce odejít*)

MATKA

Počkej.

ŽENICH

Něco mi chceš?

MATKA

Snídani, chlapče.

ŽENICH

Není třeba. Najím se hroznů. Dej mi nůž.

MATKA

Na co?

ŽENICH (*se smíchem*)

Na ty hrozny.

MATKA (*hledá nůž a šeptá*)

Nůž, nůž... Ať jsou proklety všechny i s tím, kdo je vymyslel.

ŽENICH

Mluvme o něčem jiném.

MATKA

A zrovna tak pušky a pistole a každý sebemenší nožík, i motyky a vidle.

ŽENICH

Jak myslíte.

MATKA

Všechno, co může člověku rozpárat tělo. Krásnému člověku s kytkou v ústech, který jde pro hrozny nebo olivy, pro svoje, protože je zdědil...

ŽENICH (*sklopí hlavu*)

Přestaňte, prosím vás.

MATKA

...a víckrát se nevrátí. Anebo vrátí, ale jen proto, aby ho zakryli palmovým listím nebo posypali hrubou solí, aby nena-puchl. Já nevím, jak můžeš nosit na těle nůž — a proč v téhle truhle hřeju hada.

ŽENICH

Už jste skončila?

MATKA

Sto roků kdybych žila, jinak bych nemluvila. Nejdřív tvůj otec. Voněl mi jako karafiát, a těšila jsem se s ním sotva tři roky. Potom tvůj bratr. To je spravedlivé? To může být spravedlivé, když taková maličká věc jako pistole nebo nůž oddělá člověka silného jako býk? Mlčet nebudu nikdy. Měsíc jde za měsícem a zoufalství mě bodá do očí, až ke konečkům vlasů.

ŽENICH (*prudce*)

Necháme toho?

MATKA

Ne, nenecháme. Může mi někdo vrátit tvého otce? A tvého bratra? A za tohle — vězení. Co je to vězení? Jedí si tam, kouří si tam, písničky si hrají! A moji nebožtíci trávou za-růstají, slůvko nepovědí, v prach se obracejí. Jako růže byli oba... A vrahové si kvetou ve vězení, na hory se dívají...

ŽENICH

To chcete, abych je zabil?

MATKA

Ne... Říkám to, jen abych... Jak to nemám říkat, když tě vidím těmito dveřmi odcházet? Já nechci, abys měl nůž. Já... já nechci, abys šel do polí.

ŽENICH (*se smíchem*)

Aleale!

MATKA

Byla bych raději, kdybys byl děvče. Nešel bys teď k vodě a vyšívali bychom spolu na těch dvou kanavách a dělali vlákně psíčky.

ŽENICH (*se smíchem vezme Matku za ruku*)

A co kdybych vás, maminko, vzal na vinici?

MATKA

Co na vinici se starou ženskou? Strčit mě pod listí?

ŽENICH (*ji zvedne v náručí*)

Naříkala jedna mladá, že je stará jako bába.

MATKA

Tak mě nosíval tvůj otec. Vy máte dobrý kořen. A zdravou krev. Tvůj dědeček nechal syna na každém rohu. To se mi líbí. Chlapi jsou chlapi, klasy jsou klasy.

ŽENICH

A já, maminko?

MATKA

Co ty?

ŽENICH

Musím vám to pořád opakovat?

MATKA (*zvážní*)

Ach tak.

ŽENICH

Vám se nelíbí?

MATKA

To ne.

ŽENICH

Tak co?

MATKA

Sama nevím. Když o tom začneš tak znenadání, vždycky mě to zaskočí. Já vím, že je hodná. Mám pravdu? Dobře vychovává. Pracovitá. Sama chleba peče, sama šaty šije, a přece — jen vyřknu její jméno, jako by mě kamenem do hlavy udeřili.

ŽENICH

To je hloupost.

MATKA

To není hloupost! Vždyť zůstanu sama. Zbýl jsi mi jen ty, a bolí mě, že máš odejít.

ŽENICH

Půjďte přece k nám.

MATKA

Nepůjdu. Nemohu tady nechat tvého otce a bratra tak samotné. Musím každé ráno za nimi, a kdybych odtud odešla, mohlo by se klidně stát, že někdo z Felixů, z té vrahovinské rodiny, zemře a že ho pochovají vedle nich. A to nedovolím! Ne! To nedovolím! Těmito nehty ho ze země vyhrabu, třeba to rukama ho o zeď rozbiju.

ŽENICH (*prudce*)

Zase začínáte.

MATKA

Odpusť. (*Pauza*) Jak dlouho se s ní znáš?

ŽENICH

Tři roky. Před tebou měla jiného, neměla?

ŽENICH

To nevím. Asi ne. Každé děvče se musí rozhlédnout, než se vdá.

MATKA

Ano. Já se nerozhlížela. Já se dívala jen na tvého otce, a když mi ho zabili, dívám se do stěny. Ženě stačí jeden muž.

ŽENICH

Víte, že moje nevěsta je hodná.

MATKA

Neříkám, že není. Škoda jen, že nevím, jaká byla její matka.

ŽENICH

A co z toho?

MATKA (*na něj upře oči*)

Chlapče.

ŽENICH

Co chcete?

MATKA

Vždyť máš pravdu! Vždyť ty máš pravdu! Kdy chceš, abych o ni šla říct?

ŽENICH (*zvesela*)

Hodí se vám neděle?

MATKA (*vážně*)

Dám jí mosazné náušnice, ty památeční, a ty jí koupíš...

ŽENICH

V tom vy se vyznáte líp...

MATKA

Koupíš jí prolamované punčochy a pro sebe dvoje šaty...
Troje! Vždyť nemám než tebe!

ŽENICH

Musím jít. Zítra za ní zajdu.

MATKA

Tak. Tak. A hled', ať mám pro radost půl tuctu robátek, nebo kolik se ti zachce, když už jsem je nestihla mít od tvého otce.

ŽENICH

První bude vaše.

MATKA

Ano, ale ať jsou to děvčata. Protože chci vyšívat a dělat krajky a žít beze strachu.

ŽENICH

Uvidíte, že ji budete mít ráda.

MATKA

Budu. (*Chce ho políbit, ale zarazí se*) Jdi, jsi už velký na takové polibky. Dáš je své ženě. (*Pauza. Stranou*) Až bude tvá.

ŽENICH

Já jdu.

MATKA

A dobře okořej tu stranu u čerpadla, máš ji zanedbanou.

ŽENICH

Stačí říct!

MATKA

Bůh tě provázej. (*Odejde Ženich. Matka zůstane sedět zády ke dveřím. Na prahu se objeví Sousedka v tmavých šatech, s šátkem na hlavě*) Pojď dál.

SOUSEDKA

Jakpak se máš?

MATKA

Však vidíš.

SOUSEDKA

Vypravila jsem se do obchodu, tak se na tebe jdu podívat.
Máme k sobě tak daleko!...

MATKA

Na vašem konci ulice jsem nebyla už dvacet let.

SOUSEDKA

Dobře se máš.

MATKA

Myslíš?

SOUSEDKA

To se dějí věci. Předevčírem přinesli sousedce syna, obě ruce mu utrhl stroj.

MATKA

Komu? Rafaelovi?

SOUSEDKA

Tomu. Tady to vidíš. Kolikrát si říká, že mému a tvému chlapci je líp, kde jsou. Spí si, odpočívají, aspoň jim nehrozí, že budou mrzáci.

MATKA

Nechej planých řečí, ty nás neutěší.

SOUSEDKA

Ách!

MATKA

Ách! (*Pauza*)

SOUSEDKA (*smutně*)

A co tvůj syn?

MATKA

Zrovna odešel.

SOUSEDKA

Tak ten vinohrad přece koupil!

MATKA

Měl štěstí.

SOUSEDKA

A teď se ožení.

MATKA (*jako by procitla. Přisune svou židli k Sousedce*)

Poslyš.

SOUSEDKA (*spiklenecky*)

Copak.

MATKA

Znáš nevěstu mého syna?

SOUSEDKA

Hodné děvče!

MATKA

Ano, ale...

SOUSEDKA

Ale že by do ní někdo viděl, to nevidí. Žije sama s otcem, a v takové dálce, deset mil je to od nich k nejbližšímu stavení. Ale hodná, to je. Zvyklá na samotu.

MATKA

A její matka?

SOUSEDKA

Její matku jsem znala. Krasavice. Obličej měla jako svatý obrázek. Ale mně se nikdy nelíbila. Neměla ráda svého muže.

MATKA (*prudce*)

Co vy lidé všechno nevíte!

SOUSEDKA

Odpusť. Já nic ve zlém, jenom čistou pravdu. Slovo tady nepadlo, jestli byla počestná nebo ne. O tom přece nikdo nemluví. Byla moc pyšná.

MATKA

Pořád o jednom!

SOUSEDKA

Ty ses ptala.

MATKA

Protože bych nejraděj, kdyby tu živou ani mrtvou nikdo neznal. Kdyby byly obě jako bodlák, co nikomu za řeč nestojí, a když na něj narazíš, píchá.

SOUSEDKA

Máš pravdu. Tvůj syn si zaslouží to nejlepší.

MATKA

To zaslouží. Slyšela jsem, že tahle už jednou ženicha měla.

SOUSEDKA

Někdy v patnácti letech. Vzal si potom její sestřenici, ano, předloni. Na tuhle známost už nikdo nevzpomene.

MATKA

A jak to, že ty si vzpomínáš?

SOUSEDKA

Když se mě vypyτάváš!

MATKA

Co člověka bolí, o tom se rád doví. Kdo byl ten ženich?

SOUSEDKA

Leonardo.

MATKA

Který Leonardo.

SOUSEDKA

Leonardo Felixův.

MATKA (*vstane*)

Felixův!

SOUSEDKA

Prosím tě, za co Leonardo může? Když se to stalo, měl osm let.

MATKA

To je pravda... Ale když slyším o Felixových, je to pořád stejné. (*Šeptem*) Vyslovím jejich jméno a mám ústa plná

bláta. (*Odplivne si*) A musím si odplivnout, musím si odplivnout, abych nezabila.

SOUSEDKA

Pamatuj se. Čeho tím dosáhneš?

MATKA

Ničeho. Ale ty tomu rozumíš.

SOUSEDKA

Nebraň synkovi, když může být šťastný. Nic mu neříkej. Ty jsi stará, já jsem stará, nám patří být potichu.

MATKA

Neřeknu nic.

SOUSEDKA (*ji políbí*)

Nic.

MATKA (*klidně*)

To jsou věci!...

SOUSEDKA

Musím domů, co nevidět přijdou naši z pole.

MATKA

Pamatuješ takové horko?

SOUSEDKA

Děcka, co nosí žencům vodu, jsou už jako čerňoušci. Pánbůh tě opatruj.

MATKA

Tebe taky. (*Vykročí ke dveřím vlevo. Vpůli cesty se zastaví a pomalu se pokřizuje*)

DRUHÝ OBRAZ

Růžově vymalovaná jizba s měděným nádobím a venkovskými květinami. Uprostřed stůl s ubrusem. Je ráno. Leonardova Tchyně má na rukou dítě. Houpá je. V druhém koutě zašívá jeho Žena punčochy.

TCHYNĚ

Halí, malý, halí,
vím o jednom koni,

který nechtěl vody.

Černá je ta voda,

černá mezi stromy,

když dopluge k mostu,

postojí a šumí.

Kdoví, dítě, kdoví,

co ta voda tají,

když svůj závoj táhne

zelenými sály.

ŽENA (*tiše*)

Spi, hřebíčku můj,

nechce se jít napít vody kůň.

TCHYNĚ

Spi, růžičko má,

už nám koník smutně nařiká.

Nohy samou ránu,

hřívu plnou jíní

a hluboko v očích

má stříbrné dýky.

Jeli dolů k řece,

ach bože, jak jeli!

Krev tekla jak voda,

ba ještě rychleji.

ŽENA

Spi, hřebíčku můj,

nechce se jít napít vody kůň.

TCHYNĚ

Spi, růžičko má,

už nám koník smutně nařiká.

ŽENA

Na vyprahlých nozdrách

měl stříbrné mouchy,

nechtěl se však dotknout

břehů plných vody.

Jenom táhle zaržál

na ty kruté hory,
když mu mrtvá řeka
zaplavila boky.

Ach koníčku statný,
proč ses nechtěl napít,
ach ty smutku bílý,
koníčku svítání.

TCHYNĚ

Nevcházej k nám, zůstaň
před našimi okny,
větví snů je zakryj,
zavří je snem větví.

ŽENA

Moje dítě dříme.

TCHYNĚ

Moje dítě mlčí.

ŽENA

Koníčku, mé dítě
na podušce leží.

TCHYNĚ

V kolébce z oceli.

ŽENA

Pod samým hedvábím.

TCHYNĚ

Halí, malý, halí.

ŽENA

Ach koníčku, statný,
proč ses nechtěl napít!

TCHYNĚ

Nevcházej k nám ještě,
běhej kolem hory
údolími šera
za kobylkou noci.

ŽENA (*se podívá*)

Moje dítě dřímá.

TCHYNĚ

Moje odpočívá.

ŽENA (*tichounce*)

Spi, hřebíčku můj, nechce se jít napít vody kůň.

TCHYNĚ (*se zvedá, tichounce*)

Spi, růžičko má,
už nám koník smutně naříká.

(*Odnese dítě. Vejde Leonardo*)

LEONARDO

Co chlapec?

ŽENA

Spi.

LEONARDO

Včera mu něco bylo. V noci plakal.

ŽENA (*zvesela*)

Dnes je jako karafiát. A ty? Byls u kováře?

LEONARDO

Jedu od něj. Věřila bys tomu? Už třetí měsíc dávám koni
nové podkovy a pokaždé je ztratí. Jako by si je o kamení
serval.

ŽENA

Není to tím, že na něm tolik jezdíš?

LEONARDO

Ne. Skoro s ním nevyjízdim.

ŽENA

Včera mi říkaly sousedky, že tě viděly až pod horami?

LEONARDO

Kdo to říkal?

ŽENA

Ženské, co tam chodí na bylinky! Toho bych se nikdy nena-
dala. Byls to ty?

LEONARDO

Nebyl. Co bych tam dělal, v té pustině?

ŽENA

To jsem taky říkala. Ale kůň byl zbrocený potem.

LEONARDO

Tys ho viděla?

ŽENA

Já ne. Moje matka.

LEONARDO

Je u malého?

ŽENA

Ano. Chceš citrónovou šťávu?

LEONARDO

S ledovou vodou.

ŽENA

Ani najíst ses nepřišel!...

LEONARDO

Byl jsem u nákupčích obilí. Vždycky člověka zdrží.

ŽENA *(velmi něžně, zatímco připravuje šťávu)*

A platí dobře?

LEONARDO

Slušně.

ŽENA

Potřebovala bych nové šaty a pro malého čepičku s mašlemi.

LEONARDO *(se zvedne)*

Podívám se na něj.

ŽENA

Opatrně, spí.

TCHYNĚ *(vejde)*

No tohle! Kdo tak uštval toho koně? Leží tam, oči vytrěštěné, jako by přiletěl z konce světa.

LEONARDO *(přikře)*

Já.

TCHYNĚ

Odpusť. Je tvůj.

ŽENA *(se strachem)*

Byl u nákupčích obilí.

TCHYNĚ

Pro mě, ať se třeba ztrhá. *(Sedne si)*

(Pauza)

ŽENA

Ta šťáva. Je dost studená?

LEONARDO

Je.

ŽENA

Víš to, že si přijdou říct o mou sestřenici?

LEONARDO

Kdy?

ŽENA

Zítřka. Za měsíc bude svatba. Asi nás přijdou pozvat.

LEONARDO *(vážně)*

Nevím.

TCHYNĚ

Jeho matka, myslím, z nevěsty velkou radost nemá.

LEONARDO

Asi ví proč. S takovou to není lehké.

ŽENA

To od tebe není pěkné, ostouzet hodné děvče.

TCHYNĚ

Neříkal by to, kdyby ji neznal. Nevíš, že si ji tři roky namlouval?

LEONARDO

Ale nechal jsem ji. *(Ženě)* Teď budeš plakat? Přestaň! *(Neurvale ji strhne ruce z obličeje)* Pojďme se podívat na malého.

(Odejdou v objetí. Objeví se Děvče. Vesele vběhne dovnitř)

DĚVČE

Panímámo.

TCHYNĚ

Co je?

DĚVČE

Do obchodu přišel ženich a skoupil, co měli nejlepšího.

TCHYNĚ

Sám?

DĚVČE

Kdepak, s matkou. Takhle vážnou, nafoukanou. (*Napodobí ji*) To bylo parády!

TCHYNĚ

Ti na to mají.

DĚVČE

A koupili prolamované punčochy! Ale jaké! Sen každé ženské! Podívejte: tady vlašťovičku (*ukáže na kotník*), tady loďku (*ukáže na lýtko*) a tady růži (*ukáže na stehno*).

TCHYNĚ

No holka!

DĚVČE

Celou růži se stopkou i semínky. Ách! A všecinko z hedvábí!

TCHYNĚ

Spojí se dva pěkné majetky.

(*Objeví se Leonardo a jeho Žena*)

DĚVČE

Přišla jsem vám povědět, co nakupuji.

LEONARDO (*prudce*)

To nás nezajímá.

ŽENA

Nech ji.

TCHYNĚ

Co je na tom špatného, Leonardo.

DĚVČE

Nezlobte se. (*Rozpláče se*)

TCHYNĚ

Musíš být na lidi tak zlý?

LEONARDO

Vás já se na nic neptal. (*Sedne si*)

TCHYNĚ

Vždyť je dobře.

(*Pauza*)

ŽENA (*Leonardovi*)

Co je s tebou? Co ti to leží v hlavě? Proč se mi nesvěříš...

LEONARDO

Přestaň.

ŽENA

Nepřestanu. Podívej se mi do očí a řekni mi to.

LEONARDO

Nech mě být. (*Zvedne se*)

ŽENA

Leonardo, kam jdeš?

LEONARDO

Ty nebudeš zticha?

TCHYNĚ (*rázně své dceři*)

Ticho! (*Odejde Leonardo*) Maličký! (*Odejde a vrátí se s dítětem v náručí*)

ŽENA (*nehybně stojí*)

Nohy samou ránu,

hřívu plnou jíní

a hluboko v očích

má stříbrné dýky.

Jeli dolů k řece,

ach bože, jak jeli!

Krev tekla jak voda,

ba ještě rychleji.

ŽENA (*se pomalu otáčí, jako ve snu*)

Spi, hřebíčku můj,

nechce se jít napít vody kůň.

TCHYNĚ

Spi, růžičko má,

už nám koník smutně nařiká.

ŽENA

Halí, malý, halí.

TCHYNĚ

Ach koníčku statný,

proč ses nechtěl napít!

ŽENA (*dramaticky*)

Nevcházej k nám ještě!

Běhej kolem hory!
Ach ty smutku bílý,
koničku svítání!
TCHYNĚ (*s pláčem*)
Moje dítě dřímá...
ŽENA (*pláče a pomalu se přibližuje*)
Moje odpočívá...
TCHYNĚ
Spi, hřebíčku můj,
nechce se jít napít vody kůň.
ŽENA (*s pláčem se opře o stůl*)
Spi, růžičko má,
už nám koník smutně nařiká.

TŘETÍ OBRAZ

Vnitřek skalního domu, kde žije Nevěsta. Vzadu kříž s velkými růžovými květy. Zaoblené dveře s krajkovými závěsy a růžovými stuhami. Na stěnách z bílého a tvrdého materiálu okrouhlé vějíře, modré džbány a zrcadélka.

SLUŽKA

Jen pojd'te dál... (*Je přeúslušná, plná devótního pokrytectví. Vědou Ženich a jeho Matka. Matka má šaty z černého saténu a krajkovou mantilu. Ženich je v černém sametovém obleku s velkým zlatým řetízem*) Je libo se posadit? Hned přijdou. (*Odejde*)

(*Matka a Ženich sedí nehybně jako sochy. Dlouhá pauza*)

MATKA

Vzal sis hodinky?

ŽENICH

Vzal. (*Vytáhne je a podívá se*)

MATKA

Musíme se zavčas vrátit. Taková dálka je to k nim!

ŽENICH

Ale jsou tu dobrá pole.

MATKA

Dobrá. Ale moc pustá. Čtyři hodiny cesty a nikde jediný strom.

ŽENICH

Je tu suchá zem.

MATKA

Tvůj otec by ji pokryl stromy.

ŽENICH

Bez vody?

MATKA

Ten by si ji našel. Za ty tři roky, co se mnou žil, zasadil deset třešní. (*Rozpomíná se*) Ty tři ořechy u čerpadla, celý jeden vinohrad a kytku, co se jí říká jupiterka a má květy jako krev... Ta nám uschla.

(Pauza)

ŽENICH (*o Nevěstě*)

Asi se obléká.

(*Vějde Otec Nevěsty, stařec s lesklými bílými vlasy a nachýlenou hlavou. Matka a Ženich se zvednou a mlčky mu podají ruce*)

OTEC

Dlouho jste šli?

MATKA

Čtyři hodiny. (*Sednou si*)

OTEC

To jste si vybrali nejdelší cestu.

MATKA

Na to, abych šla stržemi nad řekou, jsem stará.

ŽENICH

Mívá závrať.

(Pauza)

OTEC

Pěkně se letos urodilo.

ŽENICH

Tak, tak. Pěkně.

OTEC

Za mých časů nedávala tahle zem ani trávu. Museli jsme ji trestat, ba slzami kropit, aby nám dala něco k užitku.

MATKA

Ale teď dává. Jen si nenaříkej. Já nepřišla proto, abych od tebe něco chtěla.

OTEC (*s úsměvem*)

Ty jsi bohatší než já. Vinohrady jsou kapitál. Každý hrozen je stříbrňák. Mě mrzí, že pole — slyšíš? — nejsou v celku. Trnem v srdci je mi ten sádek vklíněný mezi má pole a prodat ho nechtějí za nic na světě.

ŽENICH

To už tak bývá.

OTEC

Kdybychom tak mohli zapráhnout dvacet párů volů a přetáhnout tvoje vinohrady na tuhle stráň. To by bylo!

MATKA

Nač?

OTEC

Můj majetek je její, tvůj je jeho. Proto. Abychom to viděli všechno pohromadě. Dát věci dohromady je krása!

ŽENICH

A bylo by miň práce.

MATKA

Až umřu, prodáte, co je u nás, a koupíte, co je tady.

OTEC

Prodat, prodat? Pcha! Koupit, holka, koupit všechno. Já mít syny, koupil bych celou tuhle horu až k potoku. Protože dobrá půda to není, ale rukama se z ní dobrá udělá. A nikdo sem nejde, nikdo ti úrodu nekrade, můžeš klidně spát.

(*Pauza*)

MATKA

Viš, proč jsem přišla.

OTEC

Vím.

MATKA

No a?

OTEC

Já proti nejsem. Spolu se už domluvili.

MATKA

Můj syn má a může.

OTEC

Moje dcera taky.

MATKA

Můj syn je krásný. Nepoznal ještě ženu. Jeho čest je čistší než bílé plátno na slunci.

OTEC

Co ti o ní mám povídat. Na chleba zadělává ve tři, když vychází jitřenka. Nikdy neodmlouvá, poslušná je jako beránek. Kdejakou výšivku umí, provaz ti v zubech přetrhne.

MATKA

Bůh žehnej jejímu dobru.

OTEC

Bůh žehnej.

(*Vejde Služka s dvěma podnosy. Na jednom jsou pohárky, na druhém zákusky*)

MATKA (*Synovi*)

Kdy chcete mít svatbu?

ŽENICH

Příští čtvrtěk.

OTEC

To jí bude rovných dvaadvacet.

MATKA

Dvaadvacet! Tolik by měl můj starší syn, kdyby žil. A byl by živ a zdrav dodnes, kdyby lidé nevynašli nože.

OTEC

Na to musíme zapomenout.

MATKA

Ani na chvílinku. Řekni mi upřímně.

OTEC

Takže ve čtvrtek. Je to tak?

ŽENICH

Tak.

OTEC

Nevěsta s ženichem a my pojedeme do kostela v kočáře, protože je to moc daleko. Ostatní svatebčané na vozech nebo na koních, jak kdo přijede.

MATKA

Souhlasíme.

(Mistností projde Služka)

OTEC

Řekni jí, že už může přijít. *(Matce)* Jestli se ti zalíbí, budu mít velkou radost.

(Vejde Nevěsta. Má pokorně spuštěné ruce a sklopenou hlavu)

MATKA

Pojď blíž! Jsi ráda?

NEVĚSTA

Ano, paní.

OTEC

Nemusíš tak vážně. Vždyť to bude tvá matka.

NEVĚSTA

Jsem ráda. Řekla jsem ano, protože jsem chtěla.

MATKA

Jistě. *(Vezme ji za bradu)* Podívej se na mě.

OTEC

Celá moje žena.

MATKA

Opravdu? Krásné oči! Víš, co je to vdát se, děvchenko?

NEVĚSTA *(vážně)*

Vím.

MATKA

Mít muže, mít děti a zed' na dva lokte mezi sebou a vším ostatním.

ŽENICH

Copak je třeba něco jiného?

MATKA

Ne. Jen aby všichni žili. Ano. Aby žili!

NEVĚSTA

Já už se postarám.

MATKA

Tady máš dárky.

NEVĚSTA

Děkuji.

OTEC

Nevezmeme si něco?

MATKA

Já nechci. *(Ženichovi)* A ty?

ŽENICH

Já si vezmu. *(Vezme si zákusek, Nevěsta si vezme druhý)*

OTEC *(Ženichovi)*

A víno?

MATKA

Nepije.

OTEC

Tím líp!

(Pauza. Všichni stojí)

ŽENICH *(Nevěstě)*

Zítرا přijdu.

NEVĚSTA

V kolik?

ŽENICH

V pět.

NEVĚSTA

Budu tě čekat.

ŽENICH

Když od tebe odcházím, je mi jako ztracenému a hrdlo se mi celé stáhne.

NEVĚSTA

To přejde, až budeš můj muž.

ŽENICH

Také si říkám.

MATKA

Pojďme. Slunce nepočká. *(Otcí)* Všechno ujednáno?

OTEC

Ujednáno.

MATKA *(Služce)*

Sbohem.

SLUŽKA

Bůh vás provázej.

(Matka políbí Nevěstu a mlčky s Ženichem odcházejí)

MATKA *(ve dveřích)*

Sbohem, dcero.

(Nevěsta odpoví gestem)

OTEC

Vyprovodím vás.

(Odejdou)

SLUŽKA

Já div nepuknu, jak jsem zvědavá na ty dárky.

NEVĚSTA *(drsně)*

Ani se jich netkni.

SLUŽKA

Ale děvče, přece mi je ukážeš.

NEVĚSTA

Nechci.

SLUŽKA

Aspoň ty punčochy. Prý jsou prolamované. Slyšíš?

NEVĚSTA

Řekla jsem ne!

SLUŽKA

Propána. Jak myslíš. Vypadáš, jako by se ti do vdávání nechtělo.

NEVĚSTA *(se zlostí kousne do ruky)*

Och!

SLUŽKA

Děvenko má malá, copak je ti? Je ti líto tvé královské svobody? Na nic zlého nemysli. Copak máš proč? Nemáš. Prohlédni si dárčky. *(Zvedne krabici)*

NEVĚSTA *(jí sevře zápěstí)*

Pust'!

SLUŽKA

Au!

NEVĚSTA

Pust', povídám.

SLUŽKA

Máš sílu za dva mužské.

NEVĚSTA

A nedělám snad mužské práce? Být tak mužem!

SLUŽKA

To neříkej!

NEVĚSTA

Mlč, povídám. Mluvme o něčem jiném.

(Světlo se vytrácí. Dlouhá pauza)

SLUŽKA

Slyšelás v noci toho koně?

NEVĚSTA

V kolik hodin?

SLUŽKA

Ve tři.

NEVĚSTA

Třeba se zaběhl ze stáda.

SLUŽKA

Nezaběhl. Nesl jezdce.

NEVĚSTA

Jak to víš?

SLUŽKA

Jak? Já ho viděla. Stál u tvého okna. Vyrazilo mi to dech.

NEVĚSTA

Nebyl to můj ženich? V tu hodinu někdy jede kolem.

SLUŽKA

Ne.

NEVĚSTA

Vidělas ho?

SLUŽKA

Viděla.

NEVĚSTA

A kdo to byl?

SLUŽKA

Byl to Leonardo.

NEVĚSTA (*prudce*)

Lžeš! Lžeš! Co by tu dělal?

SLUŽKA

Přijel.

NEVĚSTA

Mlč! Ať ti jazyk upadne!

(*Ozve se dusot koně*)

SLUŽKA (*u okna*)

Podívej se, vykloň se. Byl to on?

NEVĚSTA

Byl!

DRUHÉ DĚJSTVÍ

PRVNÍ OBRAZ

Předsín v domě Nevěsty. Vzadu velké domovní dveře. Ještě je noc. Přichází Nevěsta v nažehlené bílé spodničce, plné krajek a vyšívaných vzorů, a v bílém živůtku bez rukávů. Stejně oblečena je Služka.

SLUŽKA

Dočesu tě tady.

NEVĚSTA

V tom vedru se nedá uvnitř dýchat.

SLUŽKA

V tomhle kraji se neochladí ani k ránu.

(Nevěsta si sedne na stoličku a dívá se do ručního zrcadélka. Služka ji češe)

NEVĚSTA

Moje matka byla ze vsi, kde rostla spousta stromů. Z bohatého kraje.

SLUŽKA

Proto bývala tak veselá!

NEVĚSTA

Ale tady uschla.

SLUŽKA

Osud.

NEVĚSTA

Jako usycháme všechny. Ty stěny žhnou. Au! Netahej tak.

SLUŽKA

Chci ti upravit tu vlnu. Abys ji měla do čela. *(Nevěsta se podívá do zrcadla)* Jsi krásná! Ách! *(S obdivem ji políbí)*

NEVĚSTA (*vážně*)

Česej.

SLUŽKA (*ji češe*)

Takové štěstí máš, obejměš muže, budeš ho líbat, ucítíš jeho tíhu!

NEVĚSTA

Přestaň.

SLUŽKA

A nejlíp ti bude, až se probudíš a ucítíš ho vedle sebe a on ti pohladí rameno dechem jako slavičím pírkem.

NEVĚSTA

Ty nepřestaneš?

SLUŽKA

Ale děvkeno! Co je to svatba? Svatba je tohle a nic jiného. Je to snad cukroví? Jsou to kytice? Ne. Je to bělostná postel a muž a žena.

NEVĚSTA

O tom se nesmí mluvit.

SLUŽKA

To je něco jiného. Ale je to moc krásné.

NEVĚSTA

Nebo moc hořké.

SLUŽKA

Ty pomerančové květy od ženicha ti dám odsud sem, a věnec ti na vlasech jen zazáří. (*Zkouší jí snítku pomerančových květů*)

NEVĚSTA (*hledí do zrcadla*)

Sundej to. (*Vězme snítku a dívá se na ni. Hlava jí zdrceně klesne*)

SLUŽKA

Copak?

NEVĚSTA

Nech mě.

SLUŽKA

Tohle není žádný smuteční den. (*Povzbudivě*) Dej mi ty květy. (*Nevěsta snítku zahodí*) Děvče! Chceš být nešťastná — že

svůj věnec na zem házíš? Zvedni hlavu! Ty se nechceš vdávat? Tak to pověz. Ještě můžeš odřeknout. (*Zvedne se*)

NEVĚSTA

To přejde! Jen mě u srdce zamrazilo. Koho nezamrazí?

SLUŽKA

Máš svého ženicha ráda.

NEVĚSTA

Mám ho ráda.

SLUŽKA

Máš, máš, já to vím.

NEVĚSTA

Ale je to tak velký krok.

SLUŽKA

Musíš ho udělat.

NEVĚSTA

Už jsem dala slovo.

SLUŽKA

Nasadím ti věnec.

NEVĚSTA (*se posadí*)

Pospěš. Jistě už jedou.

SLUŽKA

Dřív než za dvě hodiny tu nebudou.

NEVĚSTA

Jak daleko je do kostela?

SLUŽKA

Pět mil podle vody, ale po cestě dvakrát tolik.

(*Nevěsta vstane a Služka si ji nadšeně prohlíží*)

Probud' se, nevěsto,

dnes budeš mít svatbu.

Všechny řeky světa nesou

věnec na tvou hlavu!

NEVĚSTA (*se usměje*)

Pojďme.

SLUŽKA (*ji nadšeně políbí a tančí kolem*)

Ať tě probudí

vavřín rozkvetlý
zeleným proutkem.
Ať tě probudí
svými větvemi
a silným kmenem.

(Rány na dveře)

NEVĚSTA

Otevři! To jsou jistě první hosté. *(Zajde do domu)*

SLUŽKA *(překvapeně otvírá)*

To jsi ty?

LEONARDO

Já. Dobré jitro.

SLUŽKA

První ze všech!

LEONARDO

Copak mě nepozvali?

SLUŽKA

Pozvali.

LEONARDO

Tak jsem tady.

SLUŽKA

A tvoje žena?

LEONARDO

Já přijel na koni. Žena jede po cestě.

SLUŽKA

Někoho jsi potkal?

LEONARDO

Všechny jsem předjel.

SLUŽKA

Takovou jízdou si zabiješ koně.

LEONARDO

Když padne, padne!

(Pauza)

SLUŽKA

Posad' se. Všichni ještě spí.

LEONARDO

A nevěsta?

SLUŽKA

Zrovna ji jdu oblékat.

LEONARDO

Nevěsta. Tak se dočkala!

SLUŽKA *(to chce zamluvit)*

A co dítě?

LEONARDO

Jaké?

SLUŽKA

Tvůj syn.

LEONARDO *(se rozpomíná jako ve snu)*

Ach!

SLUŽKA

Taky tu bude?

LEONARDO

Ne.

(Pauza. V dálce zpívají hlasy)

HLASY

Probud' se, nevěsto,
dnes budeš mít svatbu!

LEONARDO

Probud' se, nevěsto,
dnes budeš mít svatbu.

SLUŽKA

To jsou hosté. Ale daleko ještě.

LEONARDO *(vstane)*

Nevěsta bude mít velký věnec, mám pravdu? Neměl by být tak velký. Menší by jí slušel víc. Už přinesl ženich květy, které má mít na srdci?

(Výjde Nevěsta, dosud ve spodničce, na hlavě věnec z pomerančových květů)

NEVĚSTA

Přinesl.

SLUŽKA (*křikne*)

Takhle se neukazuj!

NEVĚSTA

Co na tom? (*Vážně*) Proč se ptáš, jestli přinesl květy? Něco zamýšlíš?

LEONARDO

Nic. Co mohu já zamýšlet? (*Přistoupí k ní*) Nic nezamýšlím, a ty to víš, ty mě znáš. Jen to řekni, čím jsem ti byl. Jen si vzpomeň. Jenže pár volků a stará chalupa, to není nic. Jen trn v očích.

NEVĚSTA

Proč jsi přijel?

LEONARDO

Podívat se na tvou svatbu.

NEVĚSTA

Já tvoji taky viděla.

LEONARDO

A čím to bylo dílo? Tvoje! Těchto rukou! Mě třeba zabít mohou, ale poplivat nikdy. A to stříbro, co se tolik třeptá, je někdy jak plivanec.

NEVĚSTA

To je lež!

LEONARDO

Nebudu ti odpovídat, protože mám horkou krev a nechci, aby mě bylo slyšet po všech kopcích.

NEVĚSTA

Mě by bylo slyšet víc.

SLUŽKA

Tak dost. O tom, co bylo, už ani slovo. (*S úzkostí se ohlíží ke dveřím*)

NEVĚSTA

Máš pravdu. S tebou bych neměla mluvit vůbec. Ale duše ve mně hoří, když se na mě přijdeš dívat, když jdeš slídit na mou svatbu, schválně se ptát po mých květech. Jdi a čekej u vrat na svou ženu.

LEONARDO

To spolu ani mluvit nesmíme?

SLUŽKA (*vztekle*)

Ne, nesmíte.

LEONARDO

Od své svatby si ve dne v noci hlavu lámu, čím to byla vina. A pokaždé přijdu na novou, nová vina zhltnu starou, ale je to pořád vina!

NEVĚSTA

Kdo na koni jezdí krajem, hodně ví a hodně může. Může zničit mladé děvče, opuštěné v pustině. Já mám ale svoji hrdost. Proto se dnes vdávám. A zavřu se pak se svým mužem, kterého musím milovat nade vše.

LEONARDO

Hrdost ti nepomůže. (*Jde blíž*)

NEVĚSTA

Nechod' ke mně!

LEONARDO

Hořet a mlčet je nejtěžší trest, jaký na sebe můžeme uvalit. K čemu mi byla má hrdost, k čemu mi bylo, že jsem od tebe oči odvracel a tolik noci tě čekat nechal? K ničemu! Jen k tomu, že jsem hořel ještě víc! Myslíš si, že čas hojí a stěny tě chrání, ale není to pravda, není to pravda! Co vrostle do duše, nikdo nevyškubne!

NEVĚSTA (*se roztřese*)

Nesmím tě poslouchat. Nesmím slyšet tvůj hlas. Jako bych láhev pálenky vypila a usnula na samých růžích. Ten hlas mě táhne, vím, že se utopím, a přesto se nebráním.

SLUŽKA (*popadne Leonarda za klopý*)

Už ať jsi pryč!

LEONARDO

Mluví s ní naposledy. Ničeho se neboj.

NEVĚSTA

A vím, že jsem šílená a vím, že se dusím přemáháním, a přece jsem klidná, protože ho slyším, protože vidím, jak zvedá ruce.

LEONARDO

Neměl bych klid, kdybych ti to smlčel. Já jsem se oženil. Ty se teď vdej.

SLUŽKA (*Leonardovi*)

Taky že se vdá!

HLASY (*zpívají z větší blízkosti*)

Probud' se, nevěsto,
dnes budeš mít svatbu.

NEVĚSTA

Probud' se, nevěsto! (*Uteče do svého pokoje*)

SLUŽKA

Lidé už jsou tady. (*Leonardovi*) Víckrát se k ní nepřibližuj.

LEONARDO

Neměj strach. (*Odejde vlevo*)

(*Začíná se rozednívat*)

1. DĚVČE (*vchází*)

Probud' se, nevěsto,
dnes budeš mít svatbu,
všichni tančí, věnce visí
z každého balkónu.

HLASY

Probud'te nevěstu!

SLUŽKA (*podněcuje povyk*)

Ať ji probudí
proutek zelený
rozkvetlé lásky.
Ať ji probudí
svými větvemi
vysoký vavřín!

2. DĚVČE (*vchází*)

Ať se probudí
s vlasy až po pás,
v bělounké košili,
stříbrných botkách,
na čele jasmíny.

SLUŽKA

Aj, pastýřko, kde jsi,
na oblohu vyšel měsíc!

1. DĚVČE

Aj, rozmilý synku,
pověš klobouk na olivu!

1. CHLAPEC (*vchází a drží klobouk ve výšce*)

Probud' se, nevěsto,
přes hory a doly
tvoje svatba jede,
veze mísy s jirínami
a svátečním chlebem.

HLASY

Probud' se, nevěsto!

2. DĚVČE

Nevěsta si bere
na svou hlavu bílý věnec.
Až ji ženich potká,
nasadí jí zlatá pouta.

SLUŽKA

V citrusovém hájku
pro nevěstu není spánku.

3. DĚVČE (*vchází*)

V oranžovém háji
prostřel ženich ke snídani.

(*Vcházejí tři svatebčané*)

1. CHLAPEC

Vstávej, holubičko!
Zvony noci zaplašilo
bílé svítáníčko.

SVATEBČAN

Černovlásko, vstávej,
padá rosa chladným ránem.

1. CHLAPEC

Vzbud'te paní, vzbud'te ji,
začaly jí přšet z nebe květiny.

SLUŽKA

A já stromek vyšiju jí,
co je plný pentlí rudých,
na ty pentle lásku samou,
šťěstím, zdravím lemovanou.

HLASY

Probud' se, nevěsto.

1. CHLAPEC

Dnes budeš mít svatbu!

SVATEBČAN

Až ta svatba začne,
kdo tvou krásu vypoví:
jsi jako ten horský kvítek,
jako žena vojvody.

OTEC (přichází)

Žena vojvody
bude ženichova.
Už na voze jede,
jede pro svůj poklad!

3. DĚVČE

A ten ženich je
jako zlatý květ.
Kam se postaví,
tam vykvetou fialy.

SLUŽKA

Má děvenko šťastná!

2. CHLAPEC

Probud' se, nevěsto.

SLUŽKA

Kvítku milostný!

1. DĚVČE

Celá tvoje svatba
volá pod okny.

2. DĚVČE

Ať nevěsta vyjde.

1. DĚVČE

Vyjdi za námi!

SLUŽKA

Zvoňte, všichni zvoňte,
tlučte na zvony!

1. CHLAPEC

Už vyšla! Už vychází!

SLUŽKA

Tvá svatba se zvedá
jako mladý býk!

(Objeví se Nevěsta. Má černé šaty podle módy z počátku dvacátého století, honziky na bocích a dlouhou vlečku, lemovanou plisovaným gázem a tuhou krajkou. Na vlně vlasů vyčesaných nad čelo má věnec z pomerančových květů. Zazní kytary. Děvčata libají Nevěstu)

3. DĚVČE

Čím sis to navoněla vlasy?

NEVĚSTA (se smíchem)

Ničím.

2. DĚVČE (si prohlíží její šaty)

Taková látka se už nevidí.

1. CHLAPEC

Ženich je tady!

1. DĚVČE (dává Ženichovi květinu za ucho)

A ten ženich je
jako zlatý květ.

2. DĚVČE

Z jeho očí vane
tichý větříček!

(Ženich se postaví vedle Nevěsty)

NEVĚSTA

Proč sis vzal tyhle střevíce?

ŽENICH

Jsou veselejší než ty černé.

LEONARDOVA ŽENA (přichází a líbá Nevěstu)

Hoďně šťastí!

(Všichni mluví jeden přes druhého)

LEONARDO *(vchází, jako by šel splnit jakousi povinnost)*

Až začne tvá svatba,
věnec tobě dáme.

ŽENA

Aby proudy tvého vlasu
ovlažily pláň!

MATKA *(Otcí)*

Ti jsou tady taky?

OTEC

Jsou z rodiny. V takový den se každému odpouští!

MATKA

Přemůžu se, ale neodpustím.

ŽENICH

Ten věnec ti sluší, radost pohledět!

NEVĚSTA

Jed'me do kostela, rychle!

ŽENICH

Máš naspěch?

NEVĚSTA

Mám. Chci být tvá žena a zůstat s tebou sama a neslyšet jiný
hlas než tvůj.

ŽENICH

To chci taky!

NEVĚSTA

A nevidět než tvoje oči. A abys mě objal tak pevně, že i kdy-
by mě k sobě nebožka matka volala, nemohla bych se od
tebe odtrhnout.

ŽENICH

Já mám silné ruce. Budu tě objímat třeba čtyřicet let.

NEVĚSTA *(se chytí jeho paže a řekne dramaticky)*

Až do smrti!

OTEC

Rychle! Na koně, na vozy! Slunce už vychází.

MATKA

A jed'te pomalu! Ať se nestane neštěstí.

(Velké dveře vzadu se otevřou. Svatba vychází z domu)

SLUŽKA *(s pláčem)*

Až ty vyjdeš z domu,
bělounká nevěsta,
pamatuj, žes vyšla
jak na nebi hvězda.

1. DĚVČE

V čistém těle, v čistém prádle
vyjdeš z domu o své svatbě.

2. DĚVČE

Začala ti z domu
do kostela cesta!

SLUŽKA

Vítr sype květy
po vyprahlých stezkách!

3. DĚVČE

Kvítku bělostný!

SLUŽKA

Vraný vítr dělá krajky
tvému závoji.

*(Vycházejí. Je slyšet kytary, kastaněty a tamburíny. Na scéně
osamí Leonardo a jeho Žena)*

ŽENA

Pojd'me.

LEONARDO

Kam?

ŽENA

Do kostela. Ale koně tady necháš. Pojedeš se mnou.

LEONARDO

Na voze?

ŽENA

Jak jinak?

LEONARDO

Já nejsem z těch, co jezdí na voze.

ŽENA

A já nejsem z těch, co jezdí na svatbu bez manžela. Už nemůžu dál!

LEONARDO

Já taky ne!

ŽENA

Proč se na mě tak díváš? Máš v každém oku trn.

LEONARDO

Jdi už!

ŽENA

Nevím, co se děje. Nechci na to myslet, a přece myslím. Jedno vím. Už mě nechceš. Ale mám dítě. A druhé, které čekám. Tak to chodí. Stejný osud měla moje matka. Ale odtud se nehnu.

(Zvenku je slyšet Hlasy)

HLASY

Až ti začne z domu
do kostela cesta,
pamatuj, žes vyšla
jak na nebi hvězda!

ŽENA *(s pláčem)*

Pamatuj, žes vyšla
jak na nebi hvězda!

I já jsem tak vycházela z domu. A srdce jsem měla na dlani.

LEONARDO *(vstane)*

Jdi.

ŽENA

Ale s tebou!

LEONARDO

Se mnou. *(Pauza)* Tak pojď už! *(Odchází)*

HLASY

Až ti začne z domu
do kostela cesta,
pamatuj, žes vyšla
jak na nebi hvězda.

DRUHÝ OBRAZ

Nevěstin dům zvenčí. Šedobílé a studeně modré tónování. Velké opuncie. Ponuré a stříbřité barvy. Panoráma pískové žlutých náhorních planin, ztuhlých jako krajina na lidové keramice.

SLUŽKA *(rovná na stole sklenky a podnosy)*

A točí

a točí se kolo

a dál teče voda v řece,

už jede svatba domů,

ustupte, všechny větve,

ať může zkrášlit luna

terasu bílým květem.

(Křikne) Prostírejte!

(Vzrušeně)

A zpívá

si s nevěstou ženich

a dál teče voda v řece,

už jede svatba domů,

polevy, blýskejte se,

a všechny hořké mandle

začněte chutnat medem.

(Křikne) Připravít víno!

(Jímavě)

A dívej

a dívej se, lásko,

jak dál teče voda v řece,

svatba se vrací domů,

přitáhni k tělu sukně,

pod křídlem svého muže

zavři se navždy v domě.

Ženich je bílý holub,

holub, co v prsou má oheň,

celý kraj touží slyšet

šumění prolité krve.
A točí
a točí se kolo
a dál teče voda v řece.
Už jede svatba domů,
ach vodo, zablyskej se!

MATKA (*přichází*)

Konečně!

OTEC

Jsme první?

SLUŽKA

Nejste! Před chvílí přijel Leonardo se svou ženou. Přihnali se jako běsi, ona strachem bez sebe. A tak brzy, jako by na koni jeli.

OTEC

Ten se honí za neštěstím. Nemá dobrou krev.

MATKA

A jakou by měl mít? Jako celá jejich rodina. Nejdřív jeho praděd, ten zabíjet začal, a po něm celá ta cháska, navrch úsměv, vespod nůž.

OTEC

Přestaňme o tom.

SLUŽKA

Jak by o tom mohla přestat?

MATKA

V každé žilce mě to bolí. Na každém z nich vidím ruku, která mi zabila, co bylo moje. Vidíš mě? Zdám se ti šílená? To šílím z toho, že jsem nevykřičela, co v sobě nosím. Tlačí mě v prsou tolik nářku, že ho musím trestat a dusit šálami. Jenže mrtvé ti odnesou a musíš mlčet. A potom tě odsuzují. (*Sundá si šálu*)

OTEC

Na svatbě se na takové věci nevzpomíná.

MATKA

Když se o tom začalo, svoje říct musím. A dnes teprve. Protože ode dneška budu doma sama.

OTEC

Ne nablouho.

MATKA

To je můj sen: vnoučata. (*Sednou si*)

OTEC

Já chci, aby jich měli co nejvíc. Tahle půda potřebuje ruce, které nepracují za peníze. Věčně se musí válčit s plevem, bodláčím, s kameny, co se bůhvíodkud berou. Jenom ruce, kterým pole patří, mohou trestat a poroučet a donutit semeno, aby vzklíčilo. Je třeba mít hodně synů.

MATKA

A taky nějakou dceru! Chlapci jsou do větru! Táhne je to za zbraněmi. Děvče nejde nikdy z domu.

OTEC (*vesele*)

Já myslím, že budou mít od všeho.

MATKA

Můj syn jí udělá dobré děti. Je z dobrého semene. Co synů mohl se mnou mít jeho otec!

OTEC

Já bych nejraděj, aby to bylo všechno najednou. Aby měli rázem dva nebo tři chlapy.

MATKA

Ale kdež! To trvá dlouho. Proto je tak hrozné vidět, jak teče krev po zemi. Taková stružka jedinou minutu teče, a tebe stála roky. Když jsem si přišla pro svého syna, ležel uprostřed ulice. Smočila jsem dlaně v krvi, olízla ji jazykem. Byla přece má. Nevíš, co to je. Do skříňky z topasů a křišťálu bych uložila tu hlinu, kterou prosákla.

OTEC

Teď musíš doufat. Má dcera je široká v bocích a tvůj syn je při síle.

MATKA

Proto doufám. (*Vstanou*)

OTEC

Nasyp zrní do ošatek, ať je můžem přivítat.

SLUŽKA

Už se stalo.

LEONARDOVA ŽENA (*přichází*)

Hodně štěstí!

MATKA

Děkujeme.

LEONARDO

Bude se slavit?

OTEC

Jen tak trochu. Nikdo nemá času nazbyt.

SLUŽKA

Už jsou tady!

(*Přicházejí veselé skupinky Svatebčanů. S nimi Nevěsta, zavěšená do Ženicha. Leonardo odejde*)

ŽENICH

Na žádné svatbě nebylo tolik lidí.

NEVĚSTA (*zasmušile*)

Na žádné.

OTEC

Byla nádherná.

MATKA

A celé rodiny přišly, do poslední větve.

ŽENICH

I ti, co se nikdy nehnou z domu.

MATKA

Tvůj otec dobře zasel, ty teď sklízíš.

ŽENICH

Byli tam příbuzní, které ani neznám.

MATKA

Taky z pobřeží přišli všichni.

ŽENICH

Až se koně plašili.

(*Rozmlouvají*)

MATKA (*Nevěstě*)

Na co myslíš?

NEVĚSTA

Na nic nemyslím.

MATKA

Manželství má svoji váhu.

NEVĚSTA

Jako olovo.

MATKA

Ale tížit nesmí. Lehká jako holoubě musíš být.

NEVĚSTA

Zůstanete na noc?

MATKA

Ne. Mám doma prázdný dům.

NEVĚSTA

Měla jste zůstat.

OTEC (*Matce*)

Vidiš, jaké kolo udělali? Tak se tančí u moře.

(*Přichází Leonardo a posadí se. Jeho Žena stojí strnule za ním*)

MATKA

To jsou příbuzní mého muže. Ti tancují jako diví.

OTEC

Mohu na nich oči nechat. Náš dům je jak vyměněný! (*Odejde*)

ŽENICH (*Nevěstě*)

Ty pomerančové květy se ti líbily?

NEVĚSTA (*na něj upře oči*)

Líbily.

ŽENICH

Jsou z vosku. Vydrží na věky. Škoda, že je nemáš po celém těle.

NEVĚSTA

Není třeba.

(*Leonardo odejde vpravo*)

1. DĚVČE

Která z nás jí vytáhne první vlásničku, do roka se vdá.

NEVĚSTA (*Ženichovi*)

Hned se vrátím.

ŽENA

Přeju ti, abys byl s mou sestřenkou šťastný.

ŽENICH

To jistě budu.

ŽENA

Budete si tady spolu, nebudete nikam chodit, jen si hledět svého domu. V takové dálce kdybych mohla žít!

ŽENICH

Proč si tu něco nekoupíte? Na horách je půda laciná a děti tu líp rostou.

ŽENA

Nemáme peníze. A při tom, jak to vedeme!...

ŽENICH

Tvůj muž je pracovitý.

ŽENA

To je, ale přelétavý. Od jedné věci k druhé jde. U ničeho nemá stání.

SLUŽKA

Vy nic nejíte? Zabalím ti pár preclíčků pro tvou mámu, má je moc ráda.

ŽENICH

Celou mísu jí zabal.

ŽENA

Nene, stačí pár.

ŽENICH

Když svatba, tak svatba.

ŽENA (*Služce*)

Kde je Leonardo?

SLUŽKA

Neviděla jsem ho.

ŽENICH

Někde mezi lidmi.

ŽENA

Jdu se podívat! (*Odejde*)

SLUŽKA

To je ale krása.

ŽENICH

Ty netančíš?

SLUŽKA

Já? Kdo by si pro mě přišel.

(*V pozadí přejdou dvě Děvčata; během celého obrazu přecházejí vzadu Svatebčané*)

ŽENICH (*vesele*)

Ten, kdo není hloupý. Taková čiperná stará tancuje líp než mladá.

SLUŽKA

Ty mi budeš dělat komplimenty, chlapečku? Ách, ta tvoje rodina. Jedno chlapisko vedle druhého. Jako malá holka jsem viděla svatbu tvého dědečka. To byla figura! Jako by se hora ženila.

ŽENICH

Já takový obr nejsem.

SLUŽKA

Ale v očích máš jiskru jako on. Kde máš nevěstu?

ŽENICH

Sundává si čepec.

SLUŽKA

Aha. Pojď sem. Na půlnoc, protože spát nebudete, jsem vám nachystala šunku a pár pohárů starého vína. Dole v almaře. Kdybyste potřebovali.

ŽENICH (*s úsměvem*)

Já o půlnoci nejím.

SLUŽKA

Když ne ty, tak nevěsta. (*Odejde*)

I. CHLAPEC

Musíš si s námi připít!

ŽENICH

Čekám na nevěstu.

2. CHLAPEC

S tou se potěš za svítání!

1. CHLAPEC

Za svítání nejlíp chutná.

2. CHLAPEC

Na chvíličku.

ŽENICH

Jdem.

(Odejdou. Ozve se radostný pokřik. Přichází Nevěsta. Z opačné strany k ní přiběhnou dvě Děvčata)

1. DĚVČE

Které jsi dala první vlásničku, mně nebo jí?

NEVĚSTA

Už si nevzpomínám.

1. DĚVČE

Tady mně.

2. DĚVČE

A mně u oltáře.

NEVĚSTA *(neklidně, protože svádí velký vnitřní boj)*

Nevím. Nic nevím.

1. DĚVČE

Já jen chtěla...

NEVĚSTA *(ji přeruší)*

Co je mi po tom, já musím myslet na jiné věci.

2. DĚVČE

Odpusť.

(V pozadí přejde Leonardo.)

NEVĚSTA *(zahlédne Leonarda)*

Je to moje těžká hodina.

1. DĚVČE

A my nic nepoznaly!

NEVĚSTA

Poznáte, až se samy dočkáte. Takový krok je ze všech nejtěžší.

1. DĚVČE

Zlobíš se?

NEVĚSTA

Ne. Vy mi odpusťte.

2. DĚVČE

Ale co? Vid' že nám ty vlásničky pomůžou pod čepec oběma?

NEVĚSTA

Oběma.

1. DĚVČE

Akorát že se vdá jedna dřív než druhá.

NEVĚSTA

Tak jste nedočkavé?

2. DĚVČE *(stydlivě)*

A jak.

NEVĚSTA

Ale proč?

1. DĚVČE

Přece... *(Obejme 2. Děvče.)*

(Obě utečou. Přichází potichoučku Ženich. Obejme Nevěstu zezadu)

NEVĚSTA *(se zhrozí)*

Pusť!

ŽENICH

Bojíš se mě?

NEVĚSTA

Ach! To jsi ty?

ŽENICH

A kdo by to mohl být? *(Pauza)* Jen tvůj otec, nebo já.

NEVĚSTA

To je pravda.

ŽENICH

Jenže otec by tě tak nestiskl.

NEVĚSTA *(nevlídně)*

To ne.

ŽENICH

Protože je starý. *(Prudce, téměř hrubě ji obejmě)*

NEVĚSTA (*suše*)

Nech mě.

ŽENICH

Proč? (*Pustí ji*)

NEVĚSTA

Protože... jsou tu lidé. Mohli by nás vidět.

(*V pozadí znovu přejde Služka, ale na novomanžele se nedívá*)

ŽENICH

A co na tom? Teď jsme svoji!

NEVĚSTA

Ano, ale nech mě... Potom.

ŽENICH

Co je ti? Jako bys dostala strach!

NEVĚSTA

Nic mi není. Neodcházej.

(*Přichází Leonardova Žena*)

ŽENA

Nechci rušit...

ŽENICH

Co bys ráda?

ŽENA

Nebyl tu můj muž?

ŽENICH

Tady ne.

ŽENA

Nemůžu ho nikde najít, ani kůň není ve stáji.

ŽENICH (*vesele*)

Asi ho někde prohání.

(*Žena neklidně odchází. Přichází Služka*)

SLUŽKA

Vás ta sláva netěší?

ŽENICH

Už aby bylo po tom. Nevěstu to unavuje.

SLUŽKA

Copak, děvenko?

NEVĚSTA

Jako by mi do hlavy bušili!

SLUŽKA

Nevěsta z hor musí mít sílu za dvě. (*Ženichovi*) Vyléčit ji můžeš jen ty, protože je tvoje. (*Odběhne*)

ŽENICH (*obejme Nevěstu*)

Pojďme si zatančit.

NEVĚSTA (*ztrápeně*)

Ne. Chtěla bych si chvíli lehnout.

ŽENICH

Půjdu s tebou.

NEVĚSTA

To nesmíš! Tolik lidí — co si řeknou? Přej mi chvilku klidu.

ŽENICH

Jak chceš. Ale v noci mi taková nebud'.

NEVĚSTA (*ve dveřích*)

V noci mi bude líp.

ŽENICH

To právě chci.

(*Objeví se Matka*)

MATKA

Synku.

ŽENICH

Kde chodíte?

MATKA

V tom rumraji. Jsi spokojen?

ŽENICH

Jsem.

MATKA

A tvá žena?

ŽENICH

Odpočívá. Pro nevěsty je to zlý den.

MATKA

Zlý? Jediný dobrý. Pro mě to bylo, jako bych dědictví dostala. (*Přichází Služka a zamíří k Nevěstině jizbě*)

Den, kdy se otvírá zem a sázejí nové stromy.

ŽENICH

Už chcete jí?

MATKA

Ano. Já musím být ve svém domě.

ŽENICH

Sama.

MATKA

Sama ne. Mám plnou hlavu věcí a lidí a bitev.

ŽENICH

Bitev, které skončily.

(Z domu rychle vyjde Služka a utíká dozadu)

MATKA

Dokud člověk žije, bít se nepřestává.

ŽENICH

Vždycky se řídím podle vás.

MATKA

Na svou ženu hled' být hodný. A kdyby byla pyšná nebo vzpurná, polaskej ji tak, aby to zabořelo. Pořádně stisknout, kousnout, a pak něžně políbit. Tak, aby se nemohla zlobit, ale aby cítila, že jsi chlap, že jsi pán, že poroučíš. To mě naučil tvůj otec. A protože se tvé svatby nedožil, musím tě učit ráznosti já.

ŽENICH

Já vždycky udělám, co přikážete.

OTEC *(přichází)*

Kde je dcera?

ŽENICH

V domě.

1. DĚVČE

Ženichu a nevěsto, pojd'te tančit kolo!

1. CHLAPEC *(Ženichovi)*

Ty je povedeš!

OTEC *(vyjde z domu)*

V domě není.

ŽENICH

Není?

OTEC

Určitě je na terase.

ŽENICH

Podívám se. *(Odejde.)*

(Je slyšet pokřik a kytary)

1. DĚVČE

Už začali!

ŽENICH *(se vrací)*

Není tam.

MATKA *(zneklidní)*

Ne?

OTEC

Kam by mohla jít?

SLUŽKA *(přichází)*

Kde je nevěsta?

MATKA *(přísně)*

Nevíme.

(Odejde Ženich. Přicházejí tři Svatebčané)

OTEC *(napjatě)*

Není v kole?

SLUŽKA

V kole není.

OTEC *(vybuchne)*

Je tam tolik lidí — jen se dobře podívejte!

OTEC *(tragicky)*

Tak kde je?

ŽENICH *(se vrací)*

Nikde nic.

MATKA *(Otci)*

Co to má být? Kde máš dceru?

(Přichází Leonardova Žena)

ŽENA

Utekli! Utekli! Ona a Leonardo. Na koni. V objetí. Jako vítr jedou.

OTEC

To není pravda. To není má dcera!

MATKA

Je to tvoje dcera! Ze špatné matky vzešla, a ten, ten taky: je to on! Ale teď je žena mého syna!

ŽENICH

Za nimi! Kdo má koně?

MATKA

Kdo tu má koně, kdo má koně? Dám všechno, co mám, i oči, i jazyk...

HLAS

Tady je kůň!

MATKA (*Ženichovi*)

Jeď! Za nimi! (*Odházejí s dvěma chlapci*) Ne. Nejezdi. Tihle zabíjejí rychle a přesně... Ne, musíš, tryskem, a já za tebou!

OTEC

To nemohla být ona. Co když skočila do studny?

MATKA

Do studny skáčou počestné a čisté, ne tahle! Ale teď je žena mého syna. Rozdělíme se. (*Přicházejí všichni*) Tvoje rodina a moje. Všichni sem. Setřást prach z bot. Jdeme na pomoc mému synovi. (*Svatebčané se rozdělí na dvě skupiny*) Má tady svou krev: všechny ty od moře a všechny z vnitrozemí. Všichni ven! A po všech cestách. Nadešla znovu hodina krve. Jsme rozdělení. Ty s tvými, já s mými. Za nimi!

TŘETÍ DĚJSTVÍ

PRVNÍ OBRAZ

Les. Je noc. Velké vlhké kmeny. Tisnivá atmosféra. Je slyšet dvoje housle. Přicházejí tři Dřevorubci.

1. DŘEVORUBEC
Už je naši?
2. DŘEVORUBEC
Nenašli. Ale všude hledají.
3. DŘEVORUBEC
Však je najdou.
2. DŘEVORUBEC
Pssst!
1. DŘEVORUBEC
Co je?
2. DŘEVORUBEC
Jako by po všech cestách najednou jeli.
1. DŘEVORUBEC
Až vyjde měsíc, přijdou na ně hned.
2. DŘEVORUBEC
Měli by je nechat.
1. DŘEVORUBEC
Svět je velký. Všichni na něm mohou žít.
3. DŘEVORUBEC
Jenomže je zabijí.
1. DŘEVORUBEC
Člověk má dát na své srdce. Dobře tak, že utekli.
2. DŘEVORUBEC
Navenek se přemáhali, a krev byla silnější.

3. DŘEVORUBEC
Krev?
1. DŘEVORUBEC
Ta člověka dobře vede.
2. DŘEVORUBEC
Ale sotva ukáže se, vypije ji zem.
1. DŘEVORUBEC
Raděj být mrtvý bez krve, než zůstat naživu bez srdce.
3. DŘEVORUBEC
Ticho.
1. DŘEVORUBEC
Co je. Slyšíš něco?
3. DŘEVORUBEC
Cvrčky, žáby, noční pasti.
1. DŘEVORUBEC
Ale koně ne.
3. DŘEVORUBEC
Toho ne.
1. DŘEVORUBEC
Teď se s ní asi miluje.
2. DŘEVORUBEC
Jeho tělo rostlo pro ni, její pro něho.
3. DŘEVORUBEC
Jdou po nich a zabijí je.
1. DŘEVORUBEC
Už smísili svoji krev a budou jak dva prázdné džbány, jak dva vyschlé potoky.
2. DŘEVORUBEC
Jsou husté mraky, v těch se měsíc lehko skryje.
3. DŘEVORUBEC
Ženich si je najde, s měsícem i bez měsíce. Já ho viděl vyjíždět. Jako divá hvězda letěl. Ve tvářích popel. Na čele svůj osud.
1. DŘEVORUBEC
Osud těch, co umírají uprostřed ulice.

2. DŘEVORUBEC
Právě tak!
1. DŘEVORUBEC
Myslíš, že tím kruhem projdou?
2. DŘEVORUBEC
Těžko projít. Na deset mil kolem jsou pušky a nože.
3. DŘEVORUBEC
Má dobrého koně.
2. DŘEVORUBEC
Ale veze ženu.
1. DŘEVORUBEC
Tady někde ten strom bude.
2. DŘEVORUBEC
Strom, co má čtyřicet větví. A za chvíli ho porazíme.
3. DŘEVORUBEC
Už vychází měsíc. Pojd'te, pospěšme si.
(Zleva vytryskne světlo)
1. DŘEVORUBEC
Měsíci,
svítící přes listy.
2. DŘEVORUBEC
Jasmínem krve vonící.
1. DŘEVORUBEC
Tak samotný
jsi, měsíci, nad stromy.
2. DŘEVORUBEC
Nevěstin šperku stříbrný.
3. DŘEVORUBEC
Měsíci teskný,
přej milencům stín větví.
1. DŘEVORUBEC
Měsíci zlý,
přej milencům pod větví stín.
(Odejdou. Ve světle zleva se objeví Měsíc. Je to mladý dřevorubec s bílou tváří. Scéna se modře rozzáří)

Oblá labuť v řece,
 oko katedrály,
 klamný rozbřesk já jsem:
 marně utíkají!
 Kdo se skryl? Kdo vzlyká
 houštím do údolí?
 Měsíc nechá třet
 ve vzduchu své ostří,
 železnou past, která
 touží hlodat v krvi.
 Nechte mě, ať projdu
 přes okna a stěny!
 Pod střechou a v srdci
 teplo dopřejte mi.
 Mrznu! A můj popel
 kovově mdlé barvy
 hledá chochol ohně
 po horách a návsích.
 Sníh však odnáší mě,
 bělouš mramorový,
 a topím se v tůních
 tvrdé, chladné vody.
 Této noci zrudnou
 moje tváře krví
 a kopyta větru
 vtrhnou do rákosí.
 Nedopřát jim stín,
 úkryt ani únik!
 Za teplem chci vniknout
 až do lidské hrudi!
 Srdce pro mě! Horké!
 Ať valí své vlny
 přes hory mých prsou,
 já chci dovnitř! Dovnitř!

Stíny pryč. Mé světlo
 musí všemi směry,
 aby temné stromy
 jasně zašuměly,
 aby mi dnes v noci
 zrudly tváře krví
 a kopyta větru
 vtrhla do rákosí.
 Kdo se skrývá! Ven s ním!
 Teď už neujdou mi!
 Démant horečky já
 vtisknu jejich koni.

(Zmizí mezi stromy a na scénu se vrátí ponuré světlo. Přichází Žebračka v tenké tmavozelené plachtetce. Nohy má bosé. Oblíček je jí mezi záhyby sotva vidět)

ŽEBRAČKA

Zachází měsíc, oni přicházejí.
 Dál nedojdou. Jen vlny zašumí jim
 a s nimi stromy, aby přehlušily
 pláč mávajících drásavými křídly.
 Tak staň se. Brzy. Jsem už unavena.
 Otevřte truhly, ať proud bílých nití
 v nejtmavší jizbě na podlaze čeká
 na ztěžklá těla s probodnutou šjíí.
 Jediný pták se nevzbudí. Jen vánek
 ať nabere si vzdechů do sukýnky
 a odnáší je přes vyhaslé stromy
 anebo pohřbí do blátivé hlíny.

(Podrážděně)

Ten měsíc, ten měsíc!

(Vrací se Měsíc a s ním jasné světlo)

MĚSÍC

Všichni přicházejí.
 Jedni jdou řekou, druzí přes rokliny.
 Osvítím kameny. Co žádáš?

ŽEBRAČKA

Nic.

MĚSÍC

A vítr ztuhl jako ostří dýky.

ŽEBRAČKA

Osvítí límec, rozepne v něm knoflík:
to je ta cesta, kterou znají břitvy.

MĚSÍC

Ať umírají dlouho. Ať jejich krev
mi mezi prsty potichoučku syčí.
Hle, moje popelavá údolí
se budí touhou po tom tratolišti.

ŽEBRAČKA

Přes vodu nesmíme je pustit. Tíše!

MĚSÍC

Už jdou!

(Odejde Měsíc. Scéna potemní)

ŽEBRAČKA

Ted' rychle. Světlo. Světlo! Slyšíš?

Nesměji prchnout!

(Přicházejí Ženich a 1. Chlapec. Žebračka usedne a zakryje se pláštěm)

ŽENICH

Za mnou, za mnou.

1. CHLAPEC

Nenajdeš je.

ŽENICH *(rázně)*

Vím, že najdu.

1. CHLAPEC

Šli jinudy.

ŽENICH

Ne. Před chvílí jsem slyšel kopyta.

1. CHLAPEC

Třeba to byl jiný kůň.

ŽENICH *(vzrušeně)*

Je na světě jen jeden kůň, a ten je nese. Rozumiš. Když chceš se mnou, pojď a nemluv.

1. CHLAPEC

Já jen...

ŽENICH

Přestaň! Vím, že tady oba najdu. Vidiš tu ruku? Není moje. Je mého bratra a mého otce a všech mrtvých mého rodu. Má takovou moc, že když bude chtít, vyrvе ten strom z kořenů. Pospěš. V ústech se mi zatinají zuby všech mých nebožtíků — trhají mi dech.

ŽEBRAČKA *(zanaříká)*

Ách!

1. CHLAPEC

Slyšels?

ŽENICH

Jdi tudy a kruhem zpátky.

1. CHLAPEC

Jak na honu.

ŽENICH

Jsme na honu. Na největším ze všech.

(Odejde 1. Chlapec. Ženich zamíří rychle vpravo a klopýtne o Žebračku. Je to Smrt)

ŽEBRAČKA

Ách!

ŽENICH

Co chceš?

ŽEBRAČKA

Je mi zima.

ŽENICH

Kam jdeš?

ŽEBRAČKA *(stále naříká po žebračku)*

Tam — daleko.

ŽENICH

Odkud jdeš?

ŽEBRAČKA

Tam — zdaleka.

ŽENICH

Vidělas muže a ženu na koni?

ŽEBRAČKA (*se zarazí*)

Počkej... (*Dívá se na něj*) Krásný chlapec. (*Vstane*) Ale ještě hezčí by byl, kdyby spal.

ŽENICH

Odpověz mi. Vidělas je?

ŽEBRAČKA

Počkej... Tak široká záda! Proč na nich neležíš, a trmácíš se po tak vratkých nohou!

ŽENICH (*s ní třese*)

Vidělas je? Jeli tudy?

ŽEBRAČKA

Nejeli. Ale jedou z kopce. Neslyšíš je?

ŽENICH

Ne.

ŽEBRAČKA

Znáš tu cestu?

ŽENICH

Půjdu po ní, ať jde kam chce.

ŽEBRAČKA

Půjdu s tebou. Znáš ten kraj.

ŽENICH (*nedočkavě*)

Pojďme. Kudy?

ŽEBRAČKA (*vzrušeně*)

Tudy!

(*Rychle odejdou. Je slyšet vzdálené housle, hudbu lesa. Vracejí se Dřevorubci. Nesou na ramenou sekery. Pomalu procházejí mezi kmeny*)

1. DŘEVORUBEC

Ach smrti,
svítící na listech.

2. DŘEVORUBEC

Nenechej tryskat lidskou krev.

1. DŘEVORUBEC

Tak sama jsi, smrti,
mezi uschlým listím.

3. DŘEVORUBEC

Nenos na svatbu svoje kvítí.

2. DŘEVORUBEC

Ach smrti žalostící,
přej milencům zelené listy.

1. DŘEVORUBEC

Ach smrti zlá,
přej listu, ať se zelená.

(*Při řeči odcházejí. Objeví se Leonardo a Nevěsta*)

LEONARDO

Tiše!

NEVĚSTA

Dál už půjdu sama.
Chci. Ty musíš zpátky.

LEONARDO

Tiše!

NEVĚSTA

Zuby, nehty,
co chceš, do mě zatni,
jen roztrhni řetěz
na mé čisté šíji,
abych mohla zalézt
do kouta své jizby.
A jestli mě nechceš
zabít jako zmiji,
svěř pušku mým rukám,
rukám nevěstiným.
Jaký křik a oheň
vyšlehl mi z hlavy!
Střepy skla
mi probíjejí jazyk.

LEONARDO

Tiše bud'. Je pozdě.
Odevšad se blíží.
Musím tě vzít s sebou.

NEVĚSTA

Silou, nebo nikdy!

LEONARDO

Silou? Kdopak první
sešel po schodišti?

NEVĚSTA

Já to byla.

LEONARDO

Kdo dal
uzdu mému koni?

NEVĚSTA

Ano. Já.

LEONARDO

Čí ruce
ostruhy mi daly?

NEVĚSTA

Moje. Patří tobě,
ale teď by chtěly
lámat modré větve žil
šumící tvou krví.
Miluji tě! Pust' mě!
Ach, moci tě zabít,
vyšila bych ti já
rubáš fialkami.
Jaký křik a oheň
vyšlehl mi z hlavy!

LEONARDO

Jaké střepy probily mi jazyk!
Chtěl jsem zapomenout,
proto mezi námi
postavil jsem tenkrát

zed' z nejtvrďší skály.

Moje oči se ti
z dálky vyhýbaly,
ale kuň mě nosil
k tobě na zápraží.
Má krev, plná jehel,
celá zčernala mi,
sny mi zarůstaly
zlými bylinami.
Není to má vina,
vinu dávej zemi,
svým ěadrům a vlasům
a té vůni jejich.

NEVĚSTA

Lžeš! Já nechci tě mít
u stolu a v loži,
a zároveň po tom
ve dne v noci toužím.
Hned mě k sobě táhneš,
hned posíláš zpátky,
a já k tobě letím
jako stéblo trávy.
Od dobrého muže,
od otce a matky
utekla jsem s věncem
v polovině svatby.
Nechci, aby za to
tebe potrestali.
Nech mě samu! Uteč!
Kdo tě bude bránit?

LEONARDO

Ze stromů se derou
první jitřní ptáci.
Noc už dodýchává
na čepeli skály.

Najdeme si stín,
kde budu tě mít navždy,
nedbám teď už lidí,
ani lidské zášti.

(Pevně ji obejmě)

NEVĚSTA

U tvých nohou budu
spát a tvůj sen střežit.
Nahá ležet v trávě...

(Prudce)

... jako fena leží.
Vždyť já jsem! Jen vzhlednu,
a hořím z tvé krásy.

LEONARDO

Světlo sílí světlem.
A dva srostlé klasy
na prach spálí se v něm.
Pojďme!

(Táhne ji pryč)

NEVĚSTA

Kam chceš dojít?

LEONARDO

Kam se nedostanou
ti, kteří nás honí.
Kde budeš jen se mnou!

NEVĚSTA *(jízlivě)*

Voz mě po jarmarcích,
jako padlou ženu,
ať se podívají,
jakou výbavu mám!
Povětrné cáry!

LEONARDO

Myslet jako druzí,
nechal bych tě tady.
Ale jdu, kam ty jdeš.

Zkus to. Vykroč taky.

Měsíc přibíjí mi
k pasu tvoje boky.

(Celá tato scéna je divoká a plná silné smyslnosti)

NEVĚSTA

Slyšíš?

LEONARDO

Už jdou.

NEVĚSTA

Uteč!

Za trest umřu tady,
nohy pod hladinou,
kolem hlavy trní,
ať zapláče listí
nad mým zatracením.

LEONARDO

Mlč. Jsou blízko.

NEVĚSTA

Jdi už!

LEONARDO

Tiše. Všechno slyší.
Jdi napřed. Proč nejdeš?

NEVĚSTA *(váhá)*

Jen spolu!

LEONARDO *(ji obejmě)*

Jak myslíš.

Nás mohou rozloučit
jenom po mé smrti.

NEVĚSTA

Jenom po mé smrti.

(V objetí odejdou. Pomalu se blíží Měsíc. Scéna se rozzáří silným modrým světlem. Je slyšet housle. Náhle se ozvou dva drásavé výkřiky a housle zmlknou. Při druhém výkřiku se objeví Žebračka, zády k hledišti. Otevře svůj plášť a zůstane stát uprostřed jako velký pták s nesmírnými křídly. Měsíc se zastaví. Naprosté ticho)

POSLEDNÍ OBRAZ

Bílá místnost se stropními oblouky a silnými zdmi. Vpravo i vlevo bílé schody. Vzádu velká klenba a bílá stěna. I podlaha září bělobou. Jednoduchý prostor působí téměř monumentálním dojmem kostela. Nikde šed', nikde stín, ani kvůli perspektivě. Dvě Děvčata v tmavomodrých šatech navijejí červené klubko.

1. DĚVČE

Klubíčko, mé klubko,
co chceš udělat?

2. DĚVČE

Jasmínové šaty
z papíru a skla.
Ve tři narodit se
umřít ve dvanáct.
Tvoje bílé nohy
nitkou obvázat,
utáhnout je uzlem,
do něj vavřín dát.

DĚVČÁTKO (*zpívá*)

Byly jste na svatbě?

1. DĚVČE

Nebyly.

DĚVČÁTKO

Ani já, ani vy.
Copak se děje
za vinným keřem?
Copak to bylo
v poli za olivou?
Co asi, co asi,
že se nikdo nevrací?
Byly jste na svatbě?

2. DĚVČE

Říkáme, že nebyly.

DĚVČÁTKO (*odchází*)

Ani já, ani vy.

2. DĚVČE

Klubíčko mé klubko,
co chceš zazpívat?

1. DĚVČE

Bledé rány v těle,
myrtu na ranách.
Za svítání usnout,
v noci bédovat.

DĚVČÁTKO (*ve dveřích*)

Nemohlo se klubko
dostat přes balvan.
Ale modré hory
pustily je dál.
Běží klubko, běží,
běží, už je tam,
přinese nám nože,
ale bez chleba.

2. DĚVČE

Klubíčko, mé klubko,
copak nám chceš říct?

1. DĚVČE

Nevěsta je němá,
ženich bez řeči.
Viděla jsem oba
ležet u řeky.

(Přestane navijet a dívá se na klubko)

DĚVČÁTKO (*ve dveřích*)

Běží klubko, běží,
běží za námi.
Už nesou ta těla,
celá od hlíny.
Na nich plachty leží
jako mramory.

(Odejde Děvčátko. Objeví se Leonardova Žena a Tchyně, obě ztrápené)

1. DĚVČE

To už jedou?

TCHYNĚ *(ostře)*

Nevíme.

2. DĚVČE

Co povíte o té svatbě?

1. DĚVČE

Povězte nám.

TCHYNĚ *(suše)*

Nic.

ŽENA

Já se vrátím, ať vím všechno.

TCHYNĚ *(rázně)*

Budeš doma.

Statečná a sama v domě.

Budeš stárnout, budeš plakat.

Ale dveře nepohnou se.

Nikdy. Mrtvý ani živý.

Všechna okna zatlučeme.

Přijde déšť a přijde noc.

A nic dobrého neporoste.

ŽENA

Já chci vědět...

TCHYNĚ

A co z toho.

Tvář si schovej pod závojem.

Tvé děti jsou tvoje děti,

a jen tvoje. Vezmi popel

a v těch místech, kde měl hlavu,

označ křížem vaši postel.

(Odejdu)

ŽEBRAČKA *(ve dveřích)*

Kousek chleba, dcery moje.

DĚVČÁTKO

Táhni!

(Děvčata se shluknou)

ŽEBRAČKA

Pročpak?

DĚVČÁTKO

Kňučíš! Táhni!

1. DĚVČE *(Děvčátku)*

Přestaň!

ŽEBRAČKA

Mohla jsem chtít tvé oči. Mračno ptáků

sem táhne za mnou. Hle! Chceš jednoho?

DĚVČÁTKO

Chci pryč!

2. DĚVČE *(Žebračce)*

Nevšímej si jí!

1. DĚVČE

Šla jsi kolem vody?

ŽEBRAČKA

Ba, kolem vody.

1. DĚVČE *(se strachem)*

A mohu se tě zeptat?

ŽEBRAČKA

Viděla jsem je, za chvíli tu budou,

dva proudy ztichlé mezi balvany,

dvě mužská těla mezi kopyty,

umrlá těla v krásné, krásné noci.

(s rozkoší)

Mrtvá, ach mrtvá.

1. DĚVČE

Mlč, babičko, mlč!

ŽEBRAČKA

Z očí jim zbyly ulomené květy,

ze zubů hrstka ledového sněhu.

Oba tam padli, nevěsta se vrací,

sukni i vlasy potřísněné krví.
A za ní oni, oba pod plachtami,
urostlým chlapcům leží na ramenou.
Tak jest. Nic víc. A je to spravedlivé.
Na zlatém květu — obyčejný písek.

(Odejde. Obě Děvčata skloní hlavy a rytmicky odcházejí)

1. DĚVČE

Obyčejný písek.

2. DĚVČE

Na zlatém květu

DĚVČÁTKO

Na květu zlatém
nesou mrtvé chlapce.
Jeden míval vlasy černé
a ten druhý tmavé.
Létá, pláče slavic noci
pro ty květy zlaté.

(Odejde. Scéna zůstane prázdná. Objeví se Matka a Sousedka. Sousedka pláče)

MATKA

Přestaň.

SOUSEDKA

Nemůžu.

MATKA

Přestaň, říkám. *(Ve dveřích)* Nikdo tu není? Měl by se mi ozvat syn. Jenže z mého syna je náruč uschlých květin. Z mého syna je slabý hlásek za horami. *(Oboří se na Sousedku)* Ty nepřestaneš? V tomto domě nechci slyšet pláč. Vám tečou slzy z očí, jen z očí — ale mně, až budu sama, vytrysknou ze dna, z chodidel, z mých kořenů, a budou žhavější než krev.

SOUSEDKA

Pojď do mého domu, nezůstávej tady.

MATKA

Tady, tady, tady chci být. A žít klidně. Teď jsou všichni mrtví. Už se v noci neprobudím strachem z pušky nebo nože. Jiné

budou hledět z oken, bičovaných deštěm, a vyhlížet syny. Já ne. Nechám si zdát o holubech z chladivého mramoru, kteří nosí sněžné květy na hřbitov. Jaký hřbitov? Žádný hřbitov. Lože z hlíny, co je chrání a kolébá na věčnosti. *(Vejde venkovská žena v černém, přejde vpravo a klekne si k Sousedce)* Ty ruce dej z tváře dolů. Jsou před námi hrozné dny. A nikoho nechci vidět. Země a já. Můj pláč a já. A ty čtyři zdi. *(Zasténá a vyčerpaně se posadí)*

SOUSEDKA

Měj nad sebou slitování.

MATKA *(si odhodí vlasy z obličeje)*

Musím být klidná. *(Znovu si sedne.)* Přijdou sousedky a nesmějí vidět, jak jsem ubohá. Tak ubohoučká! Žena, co ani syna nemá, aby ho ke rtům přitiskla.

(Objeví se Nevěsta, bez věnce a ve smuteční roušce.)

SOUSEDKA *(se na ni hrubě oboří)*

Kam jdeš?

NEVĚSTA

Sem jdu.

MATKA *(Sousedce)*

Kdo je to?

SOUSEDKA

Ty ji nepoznáváš?

MATKA

Proto se ptám, kdo to je. Kdybych ji poznala, musela bych jí do hrdla zuby zatnout. Ty zmij! *(Jako blesk se vrhne k Nevěstě. Zastaví se. Sousedce)* Vidiš ji? Je tady a pláče, a já klidně stojím, ani oči jí nevyškřábu. Jsem to já? Milovala jsem vůbec svého syna? A co jeho čest? Kde je jeho čest? *(Buší do Nevěsty. Ta padne na zem)*

SOUSEDKA

Proboha! *(Snaží se je od sebe odtrhnout)*

NEVĚSTA *(Sousedce)*

Ne, nech ji. Já přišla, aby mě zabila a aby mě odnesli s nimi. *(Matce)* Ale rukama ne. Mosaznými háky, srpem, a takovou

silou, že je o mé kosti zlomí. Nech ji! Ať ví, že přijdu o rozum, ale že do hrobu půjdu čistá: moje bílé prsy jediný muž neviděl.

MATKA

MLč! Proč mám tohle poslouchat!

NEVĚSTA

Protože jsem utekla s jiným. S jiným. (*Zmučeně*) Ty bys to také udělala. Já byla popálená, plná ran zevnitř a zvenku, a tvůj syn byl hrstka vody, od které jsem čekala děti, pole, spásu. Ale ten druhý byl temná řeka, plná větví, která ke mně nesla šumění rákosin a tichý zpěv. Já spěchala k tvému synovi jako k chladnému pramínku, a ten druhý za mnou posílal ptačí hejna, která mi bránila v chůzi a mrazivým jíním potírala rány, rány té vyschlé, nebohé ženy, laskané ohněm. Já nechtěla — slyšíš? — já nechtěla — slyšíš — já nechtěla. Tvůj syn byl mé světlo, a já mu nelhala, ale ruka toho druhého mě táhla, jako když moře udeří, jako když kůň se vzepře, a táhla by mě pořád, pořád, pořád, i kdybych byla stará a všichni tvoji vnuci mě za vlasy drželi!

(*Vejde další Sousedka*)

MATKA

Vinu nemá ona, vinu nemám já. (*Jizlivě*) A kdo ji pak má? Jen ubohá, nedomrlá, která ani spát neumí, zahodí svůj bílý věnec a vetře se do postele, kterou hřála jiná žena!

NEVĚSTA

MLč! A pomsti se, tady mě máš. Hleď, jaké mám měkké hrdlo, budeš s ním mít méně práce, než když řežeš růži. Ale tamto — neříkej. Jsem poctivá jako děvče, když vychází z matky na svět. A mám sílu dokázat to. Zapal světlo. Dáme ruku do ohně: ty za svého syna, já za svoje tělo. A stáhneš ji dřív.

(*Vejde další Sousedka*)

MATKA

Co mi pomůže tvá poctivost? Co mi pomůže tvá smrt? Co mi ještě pomůže, a kdy a jak? Buď chvála pšenícím a žitům, že zakryjí mé syny. Buď chvála dešti, že omývá tvář mrtvým. Buď chvála Bohu za to, že spočineme vedle nich.

(*Vejde další Sousedka*)

NEVĚSTA

Nech mě plakat s tebou.

MATKA

Plač. Ale u dveří.

(*Vejde Děvčátko. Nevěsta zůstane u dveří, Matka uprostřed*)
ŽENA (*vejde a zamíří vlevo*)

Tak nádherný jezdec byl,
a zapadl sněhem.
Jezdil z kraje do kraje
a od ženy k ženě.
Teď mu čelo obrůstá
hustým nočním mechem.

MATKA

Slunečnice matčina
a zrcadlo kraje,
křížek z hloží svážeme,
na tvé srdce dáme.
Přikryjem tě hedvábím
jako bílým pláštěm
a voda ti pokropí
tiché ruce pláčem.

ŽENA

Jdou sem čtyři chlapci statní,
ramena jim umdlévají!

NEVĚSTA

Čtyři švarní chlapci sem jdou,
smrt jim leží na ramenou!

MATKA

Sestry.

DĚVČÁTKO (*ve dveřích*)

Už je nesou.

MATKA

Zas a zase.

Kříž a kříž.

SOUSEDKY

Sladký kříž
a sladké hřeby
a to sladké
jméno Ježíš.

NEVĚSTA

Ať mrtvé i živé chrání!

MATKA

Sestry moje. Malým nožem,
tak maličkým nožem,
jednoho dne souzeného, než kohouti zazpívali,
zahubili se dva muži pro lásku.
Malým nožem,
tak maličkým nožem,
co dív z dlaně nevypadne,
ale umí hladce projet
udiveným lidským tělem
a kde zůstal jednou vnořen,
tam se chvěje, tam se splétá
našich nářků temný kořen.

NEVĚSTA

Pod tím malým, tolik malým,
malininkým nožem,
co dív z dlaně nevypadne,
pod tou rybkou, pod rybičkou
bez šupin a moře,
jednoho dne souzeného, než kohouti zazpívali,
zkameněly jejich rty
a potáhly se voskem.

MATKA

Div že z dlaně nevypadne,
ale umí chladně projet
udiveným lidským tělem
a kde zůstal jednou vnořen,

tam se chvěje, tam se splétá
našich nářků temný kořen.

(Sousedky, klečící na zemi, pláčí)